

OBSAH:

	Strana
Dopis ze zahraničí	3
Božská píseň	9
Co vyprávěl duch vojína	16
Dobrý přítel	26
U kořene	55

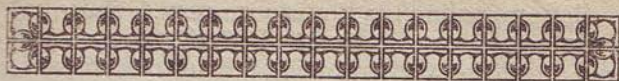

SVAZEK XIII.
„EDICE SPIRIT“

SPIRITICKÉ POVÍDKY

NAPSAL
ANT. METLIČANSKÝ.

NÁKLADEM SEZEMSKÉHO K. V NOVÉ PACE. — Č. 495.
KNIHTISKÁRNA L. A. RIEDLA V NOVÉ PACE.

DOPIS ZE ZÁHROBÍ.

ahrada voněla čistým dechem květů. Jemný vánek zanášel dech ten vonný do pokoje otevřenými okny, kde seděl mladý muž s hlavou opřenou v dlaně, takže obličej jeho nebylo viděti. Vonný vzduch, jasná obloha, zlaté slunko, nádherné květy a sytá svěží zeleň, vše to mluvilo o kráse žití, o pozemském ráji, o štěstí a lásce. Zpěv ptactva doplňoval tuto krásnou idyllu, toto zákoutí pozemského blaha.

Jinak bylo však v duši umělce a inženýra Lebedy. Tam bylo temno a chladno. Černé zoufalství zhroutilo a sklíčilo jeho jasnou duši. Neviděl nádhery venku, nedbal závodění barev, zvuků a vůně. Temná noc byla všude proň kam pohlédl. Zoufalství zhroutilo elegantní, štíhlou jeho postavu tak, že vyhlížel jako zřícenina bývalého člověka.

Těžké vzdechy draly se ze stísněné jeho hruď. Vše svědčilo o velikém utrpení inženýra Lebedy. „Objímal jsem sen,“ zaúpěl ve svém osamocení, neb uzavřel se před celým světem. „Pro-

žíval jsem pohádku, kteréž více není.“ Dále lkal zoufale: „Mileny již není!“ Dušený vzlyk otrásal jeho hrudi a ruce křečovitě sebou pohybovaly, semknuty v síle bolesti.

Bylo příliš znáti, že schází tu ruka ženy jemné duše. Předměty nedbale tu ležely pohozeny. Jen podobenka krásné dívčí hlavinky byla postavena uprostřed stolu.

Inženýr Lebeda náhle ovdověl po šťastném jednoročním manželství. Milena, krásná žínka jeho, podlehla prudkému zánětu, jako když mráz sežehne náhle mladý květ. Láska jeho byla hluboká, neboť jemné a hluboké byly obě ty šťastné velké děti. I ona milovala svého hochu celou bytostí svou. Jen málo smrtelníkům bývá dopřáno lásky takové, jakou ti dva mladí lidé prožívali. Krása jich duše obličejela se v jejich obličejích klasického tvaru, produševnělého výrazu. Ona světlá, hedvábná blondýna, jako nádherný slunný den zlatých paprsků, on pak snědý, vlasů temných, jako samá noc.

Tyto dvě veliké děti byly tak šťastny, jak šťasten dovede být někdo nevinný, čistého srdce.

Malichernost nebo stín žárlivosti, neměl přístupu k těm čistým duším. Společnosti neznali, žijíce svým myšlenkám, ideám i práci — a náhle takový náraz, vichřice smrti — — nyní bolest — temno. — —

A nebylo květu, nebylo jasu, nebylo barev, nebylo hudby, jen mrtvé ticho noci a dravé zoufalství zlomeného srdce.

Mělkým duším není dáno poznati hloubku bolesti a utrpení, jak tomu jest u celých a velikých charakterův.

Na jakém kdo stupni se nachází — tak miluje a trpí. A proto bylo hoře inženýra nezměrné. Celé moře zoufalství obestřelo duši jeho v mráčky, a otupělo smysly zevním dojmům. Nebyl nikdy polovičatým, žilť všemu plně a cele. I láska jeho naplnila jej cele. Bytost jeho vyzařovala štěstí ono, sílu heroismu a chuť k práci i životu. Manželce toužil vykouzlit ráj, pro ni odvažoval se velikých myšlenek a činů. — — A nyní nebyl schopen jediné myšlenky.

Duše jeho prožívala jen poslední dojmy, poslední chvíle mučivé nejistoty, až konečně k tragickému zakončení manželského dramatu. — Vidí ji krásnou i v rakvi, bělostnou jako mramorovou sochu.

Zdálo se mu, že není života, vše že jest snem a přeludem, strašlivým omylem, či spíše nesmyslem. Též myšlenky vkrádaly se v jeho mozek, by ukončil život svůj, beztak nyní bezcenný. Leč hrdost zvítězila nad slabostí.

Hrdině ponese svůj bol. Snad dožije se toho,

o čem četával v mnohých novelách: bol ten bude mu pólseze nutnou součástkou jeho bytí.

I své dobré milující matičky zapomněl.

Přišla a bděla.

Chovala se tak, jak toho je něžná duše matky jenom schopna. Ponechala syna svého nějaký čas tichu a jeho bolu. Instinktem znamenala, že bude jí nutno jemně a šetrně jednati, aby vrátila milovaného syna životu, povinností k lidstvu a aby pomohla léčivým balsámem hojiti jitrivou ránu.

Chtěla jemně odkrýti to, co bylo jí dosud tajemstvím, totiž, zda syn jen z pouhého egoismu trpí ztrátou milované bytosti. Znala sice velmi dobře jeho dokonalost, jak jenom matka schopna jest, ale v těchto záležitostech bylo nutno mnohé doznati, co nemohla předem předvídati.

A tu samo nebe přišlo dobré její dušince na pomoc.

Její Jarouš, přemožen bděním, bolestným utrpením, usnul sedě u psacího stolu, a jak sám později matičce své sdělil, měl sen, či vidění.

Milena, milovaná jeho družka, objevila se před ním, krásná, úchvatná, avšak s tklivým, poněkud smutným výrazem. Uchopila jeho ruku, již zcela volně ovládla, vzala péro a papír ležící

na stole u něhož seděl a napsala jakési sdělení, načež odložila pero a jemně se pousmějíc, pravila tiše:

„Buď jen silný, přijdu opět! Na shledanou!“

Chťel zadržeti vášný, milovaný zjev ženin — a procitl.

K svému nejvyššímu údivu a překvapení spatřil popsaný list před sebou. Rukopis přesně jeho žínky, a přece písmo dosud čerstvé, zavhlé, spěšně načrtané. Týž podpis, jaký měla za živa ve zvyku.

S úžasem nevyličitelným četl:

Jarouši můj, sladký hochu!

Jsem stále u Tebe, a miluji Tě, možno-li tak psáti, ještě více. Jsem smutna smutkem Tvým, ale chtěla bych šťastna býti silou a klidem Tvým. Věř miláčku, jest mi zde volno a bylo by i mně blaze, kdybys tolik netruchlil a netrpěl. Takto trpím i já. Věz, že muselo se tak stát. Časem vše bude ti jasno. A žal tvůj a smutek? Ó, ten prohloubí duši Tvou, učiní ji Bohu bližší, krásnější, onou krásou vznešené čistoty. Budeš dokonalým mužem. Já Tebe neopustím a slibuji, že tolik se vynasnažím, abys mne viděl a zlíbat mohl retý moje. Tvá matička však mne uvidí dříve. Věř, že není halucinace, jak lékaři Vaši se domnívají; toť vlastnost ducha a matička Tvá dotvrdí vše, co ode mně slyšíš.

Buď silný a statečný miláčku můj! Buď mužem-hrdinou! Blíží se chvíle klidu a tichého štěstí, které není dáno duším tohoto vašeho světa. Matičky své si více všímej a jí se věnuj! Věz, že láska matky jde až za hrob.

Libá Tě v skrání a těší se na shledanou
Tvá Tě milující
Milena.

Ach! Bylo to skutečně možno? zvolal zaskakavě Lebeda v náhlém a mocném vzrušení.

Aniž by toho pozoroval, vracel se mu život opět. Povstal a procházel se stmívajícím pokojem, chvílemi přistupuje k oknu a opět se vrací ke stolu, na němž ležel tajemný dopis.

Náhle uchopil dopis onen a líbal vášnivě písmo i papír. Tiskl jej vzrušeně k srdci, jako nalezenou perlu, nalezený klíč k životu.

Byl zachráněn!

BOŽSKÁ PÍSEŇ.

Hluboký smutek a tesknost neznámého původu vyháněla mne ven, do smutné zimní přírody. Prudký vítr cloumal větvemi stromů, poháněl mračna a hvízdal teskně, opíraje se o tyče a telegrafní dráty. A ani druhý den nebylo lépe, a poněvadž těžký sníh s vodou padal neustále s olivových mraků, šel jsem opět jednou mezi své přátele.

Poslední dobou jsem málo společenský; nevím co dělat, abych přemohl tuto nectnost.

Cestou zastavil jsem se na kalíšek silného likéru*) a takto konservován proti psotě vnější i vnitřní, došel jsem příbytku přítele.

Nebyl sám ani tentokrát. Rozhovor vedl nějaký mladší muž, ostrého profilu, hustých vlasů, tmavých očí, zřejmě temperamentní, ve výrazech někdy útočný. Dále byl přítomen kolega, úředník banky, a bývalý námořník, člověk silné postavy, rovněž charakteristické tváře, zahnutého nosu,

*) Ovšem, že omylu onoho je nutno řádnému adeptu časem zanechat.

bystřého oka. Přítomna byla i sl. A., zbožná, ba spíše bigotní, kdys dokonalá kráska. Nejvyšší zájem vzdudili u mne dva mladí lidé: mladík bledě, avšak oduševnělé tváře a děvče hlubokých, krásných očí.

Rozhovor se pohyboval kolem ideálu, budoucích cílů lidstva, a fantasie napomáhala v utváření oné utopie — až bude ráj na zemi.

Já pak netečně seděl a poslouchal je tak napolo. Kterak mohla fantasie uzdraviti mou zachmuřenou mysl? Střízlivý, všední život můj nemohl ustoupiti obrazu budoucímu, sám příliš jsa spjat okovy povinností jednotvárného života a jeho požadavku.

Přítel pozoroval moji nedbalost, spojenou s pocitem sklíčenosti, a aby změnil směr rozmluvy, požádal onoho temperamentního, útočného umělce, aby zahrál něco pěkného na piano, že ho bude doprovázeti na houslích. Všichni souhlasili, a tak zahráno několik skladeb.

„Výborně,“ pochválil námořník, „ale dovolte, aby vám zde zahrál pan Zlonický,“ a ukázal na onoho mladého muže, zvláštní a oduševnělé tváře. Tento se pousmál a pravil: „Nejsem hudebníkem.“ „Hraji, aniž vlastně vím co hraji. Nesta-
rám, se kdo vlastně hraje, neboť má mysl prodlévá mnohdy jinde.“

Přítel, pan Zlonický, byl inspirován, spíše ovládn geniem záhrobním. A slyšeli jsme hudbu o jaké se laiku ani nesnilo! Nestačí péro, aby popsalo krásy ony a požitky rozkoše sluchu, zvuky kouzelné, dumavé, lehynké i silnější, já-
savé a zase snivé, šumné, jakoby moře vlnkami ševalilo; Moře zde šumělo, lesy tu hučely a vítr províval roviny travnaté, až unášel nás v místa, kde vzlykal, plakal a kvílel pláčem a stenem trpících.

A srdce mé truchlivé se tetelilo, s očí mých pak hojné slzy stékaly.

A opět hymnus nový, vítězný, slavný — novému lidu, božímu lidu, tichému, pokornému srdcem, avšak velikému ctnostmi, krásou zta-
jenou a pravdou zářící.

Dojem hudby byl na všech patrný. Jeden, pysky sevřené, ruce pevně sepjaty, druhý, zornice široce rozevřené, tu vzdechy, tam slzy a vzduch se vlnil dojmy, city, nadšením i neznámými touhami srdce lidského, které stání nemá.

Přítel měl hlavu skloněnu, jakoby smysly uchránit chtěl, vjemů vnějších.

A byly to pouhé fragmenty, zlomky oněch nádher, sluchu hmotnému nepřístupných, z té říše neviditelné našemu zraku, tělesnému ústrojí.

I moje duše prožívala rozkoš, avšak také i

muka. Tělo bylo ji nesnesitelným břemenem, chladný rozum těžkou překážkou, smysly tupé a neschopny zachytit obrazy neviditelná, přece však viditelného. Viditelné tak mnohým duším.

Led v nitru mém jihnul a já toužil po duši mateřské, nejbližší spřízněné v jejímž klíně bych se vyplakal, ulehčil rmutu, všednosti a banálnosti životního proudu, tak zvané „existence.“

Vždyť matička má, duši mou chorou, stále léčila, a já se nesměl podávat slabostem a citovým hnutím. Leč i tentokrát bylo nejvyšší mou touhou nechat se jen citem unášeti, vířiti s větrem, plakati kvilením jeho, a zapadnouti kdes v hlubokém zapominání — — —

Ó Léthe, řeko zapomnění,
shodil bych rád ta pouta
a vrhnul se do vln tvých
— bych potom povstal — člověk nový.

„Není možno,“ smířoval mne rozum. „Jeli karmy, zákona spravedlivého, tu žij, trp, miluj, odpouštěj a dopij hořký ten pohár až ke dnu.“

Otřel jsem si šátkem svého čela, promnul oči a resig novaně sledoval své přátele.

Ah — krásná ona dívka, zdálo se, že není zde přítomna duchem svým.

Stála tu, náměsíčníci podobná, s očima zavřenýma, beze známky života, bez hnutí.

A přece, zvuky libé, jemné, okouzlující nesly se po chvíli čekání s jejich stichlých rtů přibýtkem.

„Ó lidé, lidé, trpte a milujte!“ Něžně a nabádavě zněl onen hlas neviditelného inspirátora. „Není dáno vám znáti příčiny vašeho utrpení a svého trpkého života, svého znovuzrození, které jste ku svému dalšímu pokroku nastoupili. Trpte, trpte a milujte! Jeť zákon spravedlivý, nejčistším Duchem řízený — a vy poznáte, až On dovoli, všechny příčiny vašeho utrpení, vašich zármutků. Děje se tak jen k vašemu dobru, ku povznesení vaší duše, jež skvíti se má v rouše novém.“

„Ó, trpte poslušně, radostně, milujte obětavě a budete blahoslaveni.“

„Ó, srdce, jsi-li trudné, jest to následek nedostatku lásky, a sobectví bývalého člověka, a působí ti neznámé žaly.“ Obrátíc se ke mně pravila: „Ty ptáš se často v nitru svém, odkud že původ má smutek tvůj a neznámý neklid? Věř, že z minula, věř, že blahodárné je utrpení toho, aby srdce tvé chápalo a věřilo srdcím bližních. Trp a miluj! Miluj a odpouštěj!“

„Nebude tak stále, bojuj a zvítězíš. Trpělivě kráčeš a dojdeš cíle svého. Bůh ti žehnej! Matička Tvá stojí u tebe a s láskou bdí nad tebou. Přijde opět v brzkú, aby sama s tebou porozprávěla a útěchy v duši tvou zasela.“

Srdce se mi tetelilo v těle. Hle, tolik porozumnění, takové vníkáni v hlubiny nitra a jeho tajů. Vím, že láska a milosrdenství uzdravují duši v smutku a vlévají v ní nové doufání a nový život.

A neviditelný inspirátor-umělec, jemně doprovázel projev media, dívky v transu; jemná hudba a slova něhy a lásky provívaly nitra mrazem ožehlá, záhonův uschlých, ale zázrak nový se probouzel k novému jaru, k novému vzkříšení duší. A bylo nám jako bychom všichni měli se obejmouti tak pevně, vřele, a zdáli jsme se k sobě spjati býti láskou nesmírnou tak, že duše nízké, disharmonické neměly přístup.

A zajásala duše promlouvající, a duch umělce prohlásil, že nestačí tento nástroj houslový, aby rozezpívati a rozezvučetí mohl struny jeho tak, aby vydaly jen stín oněch krás v nichž duše jeho tone, že zmiralo by naše slabé ústrojí pod silou rozpjatí ducha, sily jeho radosti a tvoření.

„Ať, rozezvučel jsem struny v srdcích vašich“ pravil, „zpívejte a jásejte „aleluja!“ Leč silné dojmy a pohnutí duševní ztáhly naše ústrojí mluvící a nebyli jsme mocni slov, za to ale srdce jásala.

A bylo nám blaze a sladce, neboť nízkost a vášně neměly k nám přístup. Nitra otevírala

se zřídům božských krás a nápoj bohů byl nám podán a my prahnoucí a žíznící, pili jsme dlouhými doušky.

„Pane, zůstaň s námi,“ modlil se tiše ale vroucně přítel, „neb se připozdívá a noc temná před námi.“

„Ne, nebojtež se, On s vámi jest a neopouští těch, kdo lásce jeho věří a v ní přebývají,“ tlumočili duchové pravdy Jeho.

Nechtělo se nám ani rozejíti se.

Necítili jsme mlhy, nedbali větru, nevlídné zimy, neb jaro se probouzelo v duších našich.

CO VYPRÁVĚL DUCH VOJÍNA.

Byl to parný den, plný horečného vzrušení. Byl dán povel k útoku. Hnali jsme se šíleně proti nepříteli, nedbající kulí, drátěných překážek, mrtvých a raněných druhů pod našima nohama. Jen palčivá potřeba pohybu, činu, aby konec byl utrpení nejen tělesnému ale i duševnímu, jež bylo daleko trapnější utrpení tělesného. Jen ona byla nám vzpružinou, onou hybnou silou — díla hrůzy.

Mnohý z nás nebyl vojákem. Odporná byla nám vražedná vojna. Hledali jsme různá nějaká východiska z tohoto pekla a hrůz. Mnohdy v zoufalství chtěli jsme sami svůj neblahý život ukončit, ale kalich hořkosti nebyl dosud vyprázdněn. Osud neznámý hrozivě strašil. Kolik druhů tu sešilelo, kolik jich života se zbavilo, kolik narození své, život svůj i Boha proklínalo v oněch trudných chvílích nečinnosti a vyčkávání.

Znáte někdo z vás, milení, slovo nečinnost? Stojíte v postavení trudném. Nesmíte ani kupředu ani dozadu. Vidíte denně totéž. Plní jste hořkosti, zoufalství, loby a čas příšerně pomalu ubíhá.

Vše jste vyčerpali: trpělivost, družnost, přátelství, myšlenky, a jen snad ten hlad vás drží tak trochu pohromadě, však posléze i hladu není. Zbývá zloba, nebo černá zoufalost.

A je-li příležitost opít se alkoholem, jaké štěstí na chvíli! — Avšak jak pochybné je toto omámení. Nevíš ani sám jak stáváš se čímisi hrozivým, strašlivějším zvířeci bestie! Dravá zvěř je věru na vyšším stupni padlé bytosti lidské.

Přichází myšlenky žáru, vášně, strašlivé představy, děsivé noci, údės a neklid, a posléze úplné vyčerpání. Jen palčivá žízeň a horečka co neblahý úděl — démona-alkoholu tu zůstává.

Jest i dosti případů, kde alkohol-jed přestává posléze účinkovat. Celé spousty nápojů protékou jícnem a mozek v napětí zachová svůj klid či neklid a zoufalou beznaději!

Nelze zapít již smutek, zahnati myšlenky zoufalé. Jen vědomí svého bolu a beznaděje zůstává. Co utrpení zažítí musí to srdce lidské, Jak šťastni byli oproti nám oni kamarádi-vojáci, kteří neměli takového temperamentu. Mnozí z nich ztratili všechn cit a otupěli ke všemu, nereagující na změny, nebo nové dojmy. Těmto tupým, neb omezeným bylo ještě jakž takž nejlépe. Mluvili málo, a jestliže mluvili přece, byli to banálnosti, hrubosti nebo sprostáctví mnohá.

Jaký div, že povel k útoku byl pro nás ně-

čím ozdravujícím z oné strastiplné nečinnosti, z onoho neblahého živoření a ducha ubíjen.

Účinek rozkazu nebyl ovšem jednostěně přijat, ale většina z nás přijmula jej s velkým zadostiučiněním.

Jsou mnohá neštěstí mnohdy dobrodiním duše, by tato neztrnula — nezoufala.

V divém kvapu hnal jsem se kupředu a smrt řádila tu přede mnou, vedle, nad i za mnou. Bylo nám ztéci a dobýti nepřátelské posice, které chrlily na nás v posledním úsilí střely a oheň, zkázu a smrt.

Náhle ucítil jsem v prsou jakési píchnutí, však nedbal jsem toho a hnal se dále. Necítil jsem ničeho v divokém tom zmatku a úsilí dáblenském, a tudíž o bolesti mluvit nemohu ani dnes, jelikož tehdy nepoznal jsem ji v horečné touze zdolat a doběhnouti žádaného cíle. Však slabost a prudký výron krve vrátily mne na okamžik sobě samému a já klesnul na zemi —

Tu chvíli nevím co dalo se se mnou. Jako omámení nějaké — — pak ale vzpružil jsem se poznovu a chvátal v místa zápolení.

V místech těch však boj nezuřil více. Jen bytosti jakési se zde vznášely a jiné opět shýbaly k zemi. Tam opodál, zdálo se mi, že spí jakýs voják a jiná bytost probouzela ho. Nechá-

pal jsem všeho toho! U sebe jsem si myslil: musíš se podívat po svých kamarádech, a tak jsem chvátal dále. Nějaký voják-kamarád, dohoniv mě, pobízel mne k chvatu. — „Pospěš!“ pravil mi, „musíme jim pomoci. Však jim ukážeme!“

Musím doložit však, že oba byli jsme již duchy, leč nevěděli jsme o tom, neseznali jsme dosud svého stavu. A nebylo divu. Neměli jsme času ani obírat se sami sebou. Jen touha hnala nás kupředu a přání zdolat nepřitele.

Viděli jsme spousty vojáků v podivných krocích, ba i starodávných. Všichni hnali se před námi, až stanuli jsme společně v místech krutého boje, jehož jsme se i my domněle zúčastňovali. Nebyl jsem nikdy krutý člověk ani krvežíznivý a proto odvrátil jsem se od mnohých krutostí a tvrdostí úporného zápasu a krvavého zápolení. Jaké to divadlo!

„Jsi slaboch!“ zahučel mi někdo v uši. Ohlédnuv se, spatřil jsem člověka, oděného šatem žoldnéře z doby 30ti-leté války. „Počkej jak je rozohním, jak budem silni a stateční, kéž zvíťezí naše dobrá věc!“ Nechápal jsem mnohé! Co činí zde tito lidé dob dávno minulých? tázal jsem se v údivu. Sním či bdím? A neměl jsem nyní jiného přání, než rozpoznat a porozumět tomuto divadlu.

„Patříš na vše jako zajíc,“ usmál se na mne jiný člověk v staromodních občanských šatech, vážné tváře, bílého vousu a bílých vlasů. Připadal mně nějak povědomý, však nevěděl jsem okamžitě kam ho zařadit.

„Pomohu tvé paměti,“ pravil mi, jakoby dát chtěl odpovědi mým úvahám. „Jsem zajisté podoben tvému dědu,“ a usmál se zvláštním úsměvem.

„Ty sám jsi můj děd,“ zvolal jsem v úžase! „Kde se tady dědečku bereš, co tu děláš? Vždyť jsi dávno — tak dávno zemřel!“ hrnulo se z mých úst.

„Inu, tak, tak, i tys zemřel, hošku můj drahý. Vidiš a žiješ přece, tot podivné vid? A co že tady dělám? To víš, také jsem byl kdys vojákem ale poctivcem, a tak tedy i nyní sledují tu novou vojnu s jejími moderními vymoženostmi i nesmírnými utrpeními. Tenkrát nebylo takového trápení ducha a zákopových bojův. Neznali jsme takových schovávaček. Bili jsme se jako lvi. To víš, my neuvažovali jako vy, co že dobré a co zlé. My znaly kázeň a poslušnost. Však tato vojna bude jenom revolucí. Lidstvo se obrodí a pozná mnohé hrozné omyly, které pochází z neuvědomění.“

„Praviš dědečku, že jsem zemřel? Kde nachází se tedy mé tělo, můj šat?“ A za řeči této

po prve popatřil jsem na sebe. Měl jsem též vojenský šat. Scházeli mně pouze zbraně a tlumok.

„Pojď, ukáži ti tvé, tělo i jeho šat.“ Uchopiv mne za ruku, rychlostí myšlenky snesli jsme se v místa, kde bojoval jsem při prvé, již vyprávném útoku. Tělo mé leželo, vedle těl ostatních druhů, připraveno k pochování a ke klidu věčnému.

Zvláštní cit proběhl mnou při spatření svého těla. Slýchal jsem cosi o dvojnicích a hle, nyní spatřil jsem sebe sama, příbytek své duše. Ruce hlavu i tělo své! Bylo mně po prve, jakobych se loučil s něčím, s čím jsem spjat byl úzce.

Někdy jsem týral ono tělo, přepínal jeho sil, kazil zraku, žaludku, plic: kouřením, pitím, nestřídým životem a hle, nebylo docela tak mým majetkem. Nyní zde leží, aby odevzdáno bylo zemi, pohlceno jejími zákony proměny a přetváření. Litoval jsem velice, že nenaučil jsem se lepšímu poznání a vyššímu chápání, nebo pocítoval jsem teprve nyní slabost a vlivy podivné, které zdály hlásiti se ke svým právům.

„Buď statečný drahý můj hochu,“ pravil mně děd, pozoruje vážně všechny dojmy duše mé. „Muselo tak být, tot zákony této země. Zde nemůžeš dlouho zůstat, máme ještě jiné cesty a jiné cíle.“

Podivně rozechvěn a dojat požádal jsem svého děda, abych počkati směl, až tělo moje

pochováno bude s druhý ostatními. Vždyt nebyli jsme zde sami.

Nyní rozeznával jsem duchové bytosti některých padlých, některé vědomé, jiné spící, některé zmatené, jiné opět v bolestech se svíjející. Děd můj pomáhal, těšil, povzbuzoval a k jasnému vědomí přiváděl je pomocí jiných příbuzných a ochranných duchů.

Práce tu bylo věru dosti.

Když pak s jinými i tělo mé pohřbili, pohlédl jsem naposled v zatlačená víčka očí, pod nimiž bylo dvě oči kdysi život prozrazující a poslechnuv vyzvání dědečka, následoval jsem ho.

„Mnohé a mnohé budeš nyní poznávat i mnohému se budeš nyní učit, vykládal mi děd dále. Poznáš život, jeho utrpení, jakož i příčiny všech utrpení. Až pochopíš a porozumíš, až naplníš svůj čas, musíš se opět znovu zrodit, musíš se opět na zem vrátit. Jaké máš nyní přání?“ tázal se mne děd. „Co hodláš nyní činit?“

„Ani sám nevím“ odpovídal jsem netečně. „Jsem nyní jaksi slab a zmaten. Vše jest mi nové a nad očekávání podivné.“

„Což k otci a matce abychom se podívali“ navrhoval děd. „Oni na tebe, ty nevďěčníku, stále vzpomínali.“ Opět podivný otřes projel mou bytostí. „Ah ano, půjdeme“ souhlasil jsem ve

zvláštním pocitu, kterého nebyl jsem si s to řádně uvědomiti.

„Jste vy to děti,“ pokračoval děd, „jste egoistické, neumíte rodiče milovatí onou hlubokou láskou, stálou, jaké jsou oni schopni. Co myslíš, že mně k tobě vlastně přivedlo? Jiného nic než láska k tobě, milý vnuku můj, neboť jsi synem mého milovaného dítěte. Znáš váš život, neboť sleduji jej i zde za hrobem.“

A dědoušek chvěl se a působil na mne něhou i láskou svou blahodárně. „Ano, vnuku můj, jsou pásky, které jsou mocnou silou, a jako láska jde za hrob, tak jde i nenávisť, neboť obě tyto vlastnosti jsou silami působivými. Nyní podíváme se k milým tvým rodičům.“ Rychlostí myšlenky octnuli jsme se na prahu rodného domku.

„Otevru dvěře“ oznamoval jsem dědovi.

„Není třeba podobného fysického výkonu,“ usmál se dědoušek, „dostanu se tam hravě! Chceš?“

„Ovšem, že chci,“ nepochopiv, že duchu možno proniknouti hmotou.

„Nuže pojď!“ pravil děd a uchopiv mne vtáhl mě k mému překvapení do světnice, kde zřel jsem otce i matku, jakož i mladší sourozence. Vrhul jsem se na ně, hodlaje jich sevřítí v náruč, ale ku své lítosti doznati jsem musil, že nás nevidí, neslyší, aniž pocitují naší přítomnosti.

Pohlédl jsem litostivě na dědouška.

„Buď klidný, můj hochu. Tvé milé matce chci vnuknouti myšlenku, abys aspoň něco o sobě uslyšel, a přiblíživ se k matce, nachýlil se k její drahé hlavě, působiv na mozek její.

„Jest mi tak divně, milý muži,“ pravila k mému otci. „Poslední dobou musím tolik myslet na syna našeho. Tíseň jímá mne veliká, mám o něho obavu a mimo to sny mne znepokojují. Viděla jsem ho ve snu se smrtelnou ranou v prsou. Upadnuv, zůstal bez hnutí ležet.“ Ztěžila dusila pláč a vzlykot drahá matička má, který se ji dral z prsou.

„Bud statečnou!“ těšil otec matičku, ač i srdce jeho chvělo se neznámým tušením drsné pravdy. „Bud trpěliva a doufající. Věřím v Boha, který i o každého tvorečka péči má . . . — zamlčev se, s povzdechem tíše, více tak pro sebe pronesl: „Jest nutno vše přijímati z rukou Jeho.“

Bratříček i sestra byli smutní, vidouce vážné tváře rodičů. Sestřička plačíc, přitulila se k matičce.

Nyní teprve vypuknul jsem v pláč, který snad byl i příčinou slz bytostí žijících, mně tak drahých.

Ač živ jsem byl — — přece mrtev. Mrtev pro ty, které jsem teprve nyní dovedl hluboce milovati.

„Vy, kdož žijete na zemi, ani nevíte jakých bolestí působíte svým milým za hrobem, nemáte-li víry v další život. Než u rodičů mých byla ona skrytá jiskérka víry, již hodlal jsem ze všech sil roznítiti a dáti jim znáti přítomnost svoji, jakož i posmrtnou existenci.

Dobré rady poskytnul mně pak můj drahý dědoušek. Když přiblížila se noc, a duše mých drahých se vybavily, tu přišel jsem, vyprávěl mnohé, zlíbal jejich lice a poskytnul posily i víry. Pravda, den a vrácení se v hmotu, mnohé ubraly, ale přec dosáhnul jsem v mnohém cíle a výsledku.

Poznal jsem pak i jiné přátele záhrobní, poznal jsem i duše na nichž jsem se prohřešil v minulém životě svém. Poznal jsem příčiny svých utrpení i smrti své a obzor můj a paměť má se znenáhla rozšiřovala, takže mnohé bylo mi zjevné, co na zemi mi tajné bylo.

Tak putuji nyní za hrobem a mám jedinou touhu nyní, aby lidstvo poznalo onu pravdu skrytou a žilo pravým životem.

Tím končím vyprávění své a příště vysvětlím zas jiné věci, které k pokroku duše sloužití mají.

DOBŘÝ PŘÍTEL.

GENRY ŽIVOTA.

Lsem nyní konečně sám. Mimo mě: hluk i život, který snažím se pomíjetí pro jeho všednost a prázdnotu. „Duchu můj, pověz nyní, v této chvíli, čeho je ti potřebí? Čeho žádáš duše má? Ó, vím a rozumím! Přeješ sobě vzletu a volnosti, přeješ sobě plné nezávislosti, bys dokonale hledati mohla Pána, Jeho říši, smysl Jeho života.“

„Ráda bys sebe upoutala k činnosti a práci a soustředění tomu, kde bys vypsati, vykresliti a vyprávěti směla o všem tom, co jest krásné, pravdivé, účelné a dobré.“

„Duše má, znavená všedností a prázdnotou malicherného života a jeho pachtění, ty toužíš okřáti. Toužíš ozdravěti, nové síly načerpati ze zřídla blaženosti a lásky vespolné.“

„Kristus Pán žil jako člověk mezi námi. Byl dokonalý, neboť byl Bohem samým. Však ubohý tys člověče, který jenom myslíš na to, že žil mezi

námi tenkrát, před 19 stoletími a domníváš se býti opuštěným, bez vůdce, bez Krista a Pána — jsouceho, živého a milujícího tebe. Třikrát ubohý!“

I.

Studený březnový vítr ostře váł, ohýbal větve doposud holé a čeřil vlny řeky.

Po cestě kráčel mladý muž, pozpruje tuto zamračenou přírodu.

„Hu, jak jsi dnes nevládná,“ pravil k sobě, „smutkem neznámým jsi naplněna, má drahá. Odpustiš mi zapoté, jestliže se lépe obrním proti tvé zaujatosti a necitelnosti“ a zahalil se pevněji ve svůj vrchní kabát a přitlačil si klokokou do čela.

Zdálo se, že mladý tento člověk neztrácí trpělivosti. Tvář jeho byla jasna, oko živé, mírným jakýmsi ohněm osvětlené. Nedbal pošmourného dne, který tak mnohé nitro plní melancholií, ba rozmlouval s ní, s přesmutnou a kvilící přírodou, jako s tvorem sobě rozumějícím a blízkým.

Vítr kam chce věje, hlasu jeho slyšíš, však nevidíš směru jeho. „Je účelné“ mluvil člověk dále, „je zdrávo vám stromečkové moji toto provanutí. Pružná vaše tílka se rozhoupají a protáhnou ze své zmrtnělé nečinnosti; a pak usudte sami, vy silní, zda, kdyby nebylo větru očištného, co zkaženého vzduchu by zde zůstalo a k zemi ukládalo!“

A člověk ten a příroda, jakoby si rozuměli.
Chůzí rozechřát, pln dobré vůle, kráčel dále.

„Nevím ani sám, co nutí mne ke zpěvu“
pravil k sobě, a neodolav neznámé příčině, za-
pěl svým jasným, příjemným hlasem:

Jen si nezoufej, snášej a doufej —
naše zemská pout nemůže
býti samé krásné růže,
také trn se naskytá,
kde se růže — zakmitá — —

a oči jeho naplnily se slzami. Roznal, že ne bez
příčiny bylo mu zapěti píseň, do níž vložil všechnu
vroucnost své znovuzrozené duše, všechnu tu
naději, víru a lásku. Ó, ctnosti, ó vůně ty, která
se jmenuješ „trpělivost,“ komu, že jsi v největší
míře přidělena? Zajisté jen těm duším, které
cítí Boha v srdci svém.

II.

Brzo rychle, brzo pomaleji, kráčel muž ztr-
haných rysův, pohaslého mdlého pohledu, hájem
smutně kvilicím. Chvillemi svěsil hluboko svou
hlavu, a tu ploužil mdle kroky své. Dokonalá
byla shoda mezi přírodou a nitrem toho člověka.
Za jiných okolností byla by mu snad útěchou?
Zdálo se, že nedbá zlého vichru, neb jsa roz-
halen, zdál se necítiti zimy, jež i ptactvo zaháněla
v úkryt. Neklid a zoufalost vyhlížely z jeho tváře.

Nešťastník ten, slaboch, prodělával krutý
vnitřní boj. Nerozhodnut stanul, a rozhlížel se
bážílivě kolem sebe. Misto bylo pusté a tak plá-
nům jeho vyhovovalo. Člověk ten, ubožák —
byl zoufalcem s duší neklidnou, zmítanou.

„K čemu mně života?“ pravil temně, „k če-
mu tolik trápení? Učiním všemu konec“ a v roz-
hodnutí pevném svíral provaz v kapse hubenou,
žilnatou rukou.

Před duševním zrakem jeho objevila se mu
jeho domácnost rozvrácená, peklo o němž ani
ten nejlepší pan páter poněti nemá, mluvili
o pekle posmrtném na své kazatelně. Viděl ženu
svárliovou, děti vyjevené, roztěkané.

A všechna nechť k životu a k dalšímu
strádání vyvrcholila v jediné myšlence: učin všemu
rázem konec!

„Nic se mě nedaří,“ myslil sobě, „ať začnu
cokoliv, vše špatně skončí. Pracuji bezúčelně.
Jiní okouší radost své snahy, mně však úsměvu
blaženého není dopřáno. K čemu mně tedy toho
trápení?“ V náhlém rozhodnutí ovládnut vnitřní
silou nahromaděné bolesti, jež dospěla již svého
vrcholného bolu, rozhlédl se plaše kolem a vyndal
provaz, který měl učinit konec smutnému, bez-
útěšnému životu. — Však zarazil se náhle. Ne-
byl zde sám! V tom místě, zdánlivě pustém, při
řádění větru a sychravém počasí vichr zanesl k
němu nápěv písně:

jen si nezoufej, snášej a doufej! — — — —
a v zápětí na to zabočil od řeky a podélnou
pěšinou jakýs mladý muž šel přímo k němu.
Tak zdálo se mu aspoň.

Vskutku zahlédl mladý náš muž rozháraného
nešťastníka a chápal jasně, že pod vlivem nevi-
ditelným jest mu jednati, neb pochopil rázem.
I nešťastný muž byl překvapen. Náhlé přerušení
uzrálého úmyslu vyvolalo v něm několik pocitů:
pocit hněvu, roztrpčenosti a zahanbenosti.

Pocestný, mladý muž, pochopiv situaci tuto,
šetrným způsobem oslovil zoufalého člověka:
„Pane, co činíte, což nemáte důvěru v Otce?“

Oslovený neporozuměl. „Nemám otce,“ pra-
vil, „kdybych měl otce, musil bych darmo za-
plakati nad mým zmařeným životem!“

„Myslím Boha-Otce“ pravil Ondřej, neb tak
se jmenoval dobromyslný ten muž.

„Eh! nesmysle“ odušil Václav N., truhlář.
„Snad je něco nad námi, ale zdá se, že ten tam
nahore se málo o nás stará. A vůbec, kdo to
vše může vypátrat. Největší učenci světa jsou v
ustavičném sporu mezi sebou o existenci Boha.“

„Přemýšlel jste o Kristu, pane!“

„Ó, tomu je již dávno, co žil jediný, veliký
a spravedlivý člověk. Jenom písemné doklady

po něm zůstaly. Dnes však není nikoho. Jen bída,
samá bída a málokdo šťastný.“

„Trpíte velmi. Neměl byste však sprádati
tak černých myšlenek a hodlat učiniti konec ži-
votu, který, není vyloučeno, že musí dále potrvati.
Vše může se v dobré obrátit.“

„Pane, promiňte, ale nezasahujte do mých
záležitostí. Děkuji vám za účast na mém osudu,
ale nenamáhejte se odvrátit mne od úmyslů
mých. Co nestalo se dnes, stane se najisto poz-
ději“ pravil tónem ostrým a nedůtklivým, ale
vida oči Ondřejovy plné soucitu a slz, podával
mu ruku a pravil jaksi tišeji a smířlivěji: „Jste
dosud mlád, nic zlého jste nezažil. Patrně milu-
jete a jste milován. Nemůžete tudíž znáti ony
černé stíny života, všechny hlubiny smutku, strá-
dání, zmatku a nepochopení.“ Hlas pana Václava
se třásl. Přemohl pohnutí, hodlaje opačný směr
cesty nastoupiti.

„Doprovodím vás, prosím vás o to. Povím
vám něco, co nebude vám nepříjemno poslou-
chat.“

„Hm, co nebude mně nepříjemno poslou-
chat? Vy jste dosud mlád, neb aspoň mladého
zevzření; já také nejsem přespříliš z mladých
let venku, ale vytrpěl jsem mnoho — hm — hm
— pane. Nechte mne o samotě! Co vy byste
mohl pro mne učiniti? Vy, domnívám se, že jsa

spokojen, nechápete nespokojenost mou“ mluvil nesouvisle, s nechutí, ač nechápal, co zdržuje ho a k rozmluvě s mladým mužem nutí.

Ač as stejného stáří s Ondřejem, přec bída duševní i fysická, vášně i utrpení zanechaly tvrdých stop, které činily tvář jeho mnohem starší.

Vystupování pak Ondřeje bylo jemné, nevtařující se, a přitažlivé. Nechápal, že může jemu odpovídati a že získal tento člověk tak náhle jeho důvěry.

„Pane, vy nic nemůžete pro mně učiniti,“ namítal tvrdošíjně. —

„Ale Otec může,“ odporoval Ondřej, „ten Silný a Svatý, který zpytuje nitra a zná tato lépe, než my sami pomysleti si můžeme.“

„On tedy vidí,“ usmál se Václav, ne bez zlobné jízlivosti, „i do duše mé ženy, a chudák, obrátit ji nemůže, ten silný a mocný. Nechá ji řádit a vyvádět, nechá ji hádat se s každým. Eh, darmo mluvit. Co bych vám vyprávěl všechny ty daremnosti, kteréž vy nepochopíte a jsem-li příliš proti ní zaujat — nemohu za to. — Pomyslíte si, že to není hezké ode mne, žalovat na svou choť — ale ona je mým tyranem, peklem, neštěstím, jenom ne milující manželkou.“

„Máte dítky ?

„I dítky máme“ pravil Václav táhle a smutně. Avšak, uvažte sám, jaké mohou býti ? Jsou chu-

rávé, na dětský věk až příliš zralé, povahy neklidné a těkavé, nemající radost ze života, který vlastně pro ně není životem.“

„Nedomnívejte se pane, že trpíme někdo z nás jen tak zbůhdarma ! Naše utrpení mají svůj účel. Pravil jste, že Bůh neobrátil vaši ženu. Nezpůsobil, aby žila v lásce s vámi i všemi ostatními. Kdož ví, zda nežádá On toho od vás ? Vždyť vy sám jste nositelem božského života, který dříme uvnitř vás. Snad byste mohl sám způsobiti převrat u vaší manželky ? Utíkáte z boje s ďáblem ! Chcete se zbaviti domnělých těžkostí, a věřte mně, že neuniknete jim, neb není smrti, není uniknutí ze života. Jen pouhým zdáním jest to zaslepenému člověku.“

„Nejsem zaslepený člověk. Naopak, přemýšlel jsem celé dny i v noci, co činiti bych měl ?“

„Ale věřte pane, nechci být snilkem a malovat si jinak život, než jakým ve skutečnosti jej nacházíme. Seznal jsem, že čím více se hnilobou tou obírám, tím více páchnu. Nikdo nemůže změnit povahu člověka. A přizpůsobiti se,

není každému dáno. Raději smrt, než tak bídný život.“

„Pravil jsem vám, že není smrti. Duše vaše nenajde klidu a pokoje, kterého najítí doufáte. Studujte dobře vědu spirituelní a budete-li pilně a pečlivě bádát, poznáte, co zakusí duše sebevrahů. Je-li vám život s vaší manželkou tak strašlivým břemenem, že nemůžete tíhu tuto nésti, nuže, pak se rozejděte, přetrhněte statečně svazky vás poutající. Postarejte se o děti a žijte v klidu, snad vrátí se vám rozvaha a pochopení smyslu života.“

Pan Václav svěsil hlavu. Bylo by přece možné, aby přerušil toto neblahé soužití? Táhl to jeho hlavou častokrát, však vůle jiná, vůle silnější, jakoby zde vládla a dávala směr jeho životu.

Vůle silnější, která ho podmanila cele!

Nemohl, neuměl tak učiniti, a nyní slova tato připomínala mu jeho boje minulé. Domníval se, že tímto krokem nebude nikdy osvobozen.

„Já odejít od ženy? Zbavím se opravdu jejího neblahého vlivu?“ Však svědomí nechápalo se této radostné myšlenky. Nechápal, nevěřil,

že by našel klid a starou svobodu. I podivil se nyní, že odhodlal se i k tomu, aby i na život svůj sobě sáhl. Což to nemohla upozorovati, či osud slepě mne žene? V jícen záhuby mne vhání? Dlouho neodpovídal a přemýšlel, jakoby neviděl svého průvodčího.

Pan Ondřej zanechal ho myšlenkám. Věděl nyní dobře, že má na půl vyhráno. Nutno vyčkat ukončení vnitřního procesu.

„Co mám sobě počítí?“ začal po dlouhém mlčení pan Václav. „Nepřišel jsem dosud nikdy k rozumnému uzávěru. Rád bych se břemene zbavil. Vůle má je dobrá, ale přijdou okamžiky neklidu, rozháranosti, kdy prchnul bych nejraději někam, kde ničeho bych neviděl a neslyšel. A vzpomenu-li svých dětí, tu mne ke všemu tomu i srdce prudce zabolí. Tuším že bych nikde nenašel klidu, snad ani v samém hrobě ne. Čím jsem se asi provinil, že takovouto cestou jest se mi ubíratí? Domov můj není mně domovem. Je pln neklidu, nepořádku, bídy a zmatku. Sám nejsem dosti silný, abych život ten učinil snesitelnějším.“ — —

„Doufejte pane. Co dnes se vám zdá ne-

smírným břemenem, strašlivou překážkou, zmůžete jenom vytrvalostí a trpělivostí. Část po částce, nikoliv jedním rázem, ulámete ony hroty, které vám působí tolik neklidu a zoufalství. Však víru musíte mít. Víru, že dokážete vypleti půdu zanedbanou, zarostlou kopřivami a bodláčím. Radil jsem vám, abyste odešel. Cítíte-li však ve svém svědomí, že nesmíte tak učiniti, tu máme nejlepší důkaz, že sama „Prozřetelnost“ vás ustanovila, abyste napravil a smazal, co jste nepochybně sám zasil.“

„Jak bych já mohl býti příčinou zanedbanosti mé domácnosti a mé manželky?“

„Jsou neznámé příčiny, skryté našemu zraku, ukryty snad hluboko ve svědomí. Neznáme ty příčiny našeho utrpení pochází pane ze špatně prožitého minulého života, to jest toho života, který jsme žili před tímto, třebaš v minulém století a pak jsme zemřeli plni nepravosti. Kde byla by spravedlnost, aby beztestně zemřel bídny vedle ušlechtilého, bohatý necita vedle hladového ubožáka. Což mír by jim měl býti údělem oběma? Jen hladový věří hladovému, jen trpící trpícímu a proto zrodí se sobecký, haštěřivý duch

znova, aby pocítil sobeckost a haštěřivost, kterou působil. Proto zrodí se sobecký boháč chudákem, aby poznal a uvěřil bídnému a hladovému. Tu marně rouhá se Bohu svému: „Proč jsem bídny — co jsem učinil? Zaplatit a vyrovnat svůj účet musí.“

„Pane, dejme tomu, že tak může být. Ale proč nemám mít nějakých vzpomínek z minulého života svého?“

„Přemýšlejte jen lépe a více o věci. Zlá lidská přirozenost pochází co vzpomínka z minulého života. Ji přinášíme s sebou na svět. Mezi žebráky spatřuješ pyšné domýšlivce, mezi dětmi již pozorovati můžeš rozdílnost povah. Jedny jsou velmi nadané, jiné tupé a přináší si mnoho zvyků z minulého života s sebou na svět. Dítě jedno si přináší lásku, jiné nenávisť. Jedno umění, vědomost, jiné zahálčivost a nechut k učení, a marně lámeme sobě hlavy, kde to dítě těch a těch vlastností nabralo. Ba jsou dokonce i případy, kde si dítě vzpomělo na místa, kde již jednou žilo. Totiž zemřelo záhy a na to v brzkou se znovuzrodilo, neb muselo vykonat a prožít život určený a celý — a tu sobě připamatovalo

živě místa a osoby, které dosud existovaly. Škoda, že případu těch dosud tak málo.“

„Vše to, co mně vyprávíte, stojí za to, aby se o tom přemýšlelo. Ale kde nabrat potřebné odvahy, síly, trpělivosti a vytrvalosti k životu?“

„Vlastnosti tyto musíme vzbuzovat. Jako cvičíme páže znenáhla, aby zvedalo tíhu velikou, jako otužujeme a zvykáme choulostivé tělo proti nehodám, tak učíme se zvykati nepřijemnostem života, až posléze, aniž bychom to pozorovali, stáváme se silnými, trpělivými, statečnými a tak znenáhla naučíme se ovládati své okolí.“

Ondřej se v duchu velmi zaradoval, vida, že vzbudil zájem člověka-slabocha, ubožáka, že přiměl jej k přemýšlení a uvažování, že ulehčil mu, nechav jej vyžalovat se z těžkého života a jeho trápení. Tak učinil krůček k probuzení, znova k činnosti ze chmur zoufalství a malátnosti. Umínil si, že nepustí jej se zřetele, že ho bude pozorovati v úmyslech dobrých a posilovati v zápase se zlem.

Václav sobě z hluboka povzdychnul. Bylo patrné, že by se nyní rád rozloučil. Jelikož nebylo nebezpečí, že nával trudnomyslnosti by se

opakoval, rozloučil se s ním Ondřej, podav mu vřele ruku a vytrhnuv svůj lístek ze zápisníku, napsal naň svou adresu.

„Navštívte mne,“ zval Václava vřele, pohovoříme sobě více. Uvedu vás mezi zápasníky, lidi oduševnělé, kde načerpáte sil i další odvahy k životu.“

„Ano, pane, navštívím vás a děkuji vám za vaši upřímnou účast s mým osudem. S Bohem a na shledanou!“

III.

Bože můj, co trudu na světě. Ubozí moji bratři, ubohé sestry mé! Jaké neštěstí působí nevědomost a nepoznání. Vyjděte již jednou ze tmy a pochopte, že shovívavostí i trpělivostí otevrou a poddají se vám zakletá vrata.

„Ó, přijdiž světlo i Ty Pane a Vůdce náš a slituj se!“ modlil se Ondřej.

A kdybyste toliko sklenici vody žíznivému podali, vyplníte zákon lásky, a podepřete-li klesajícího v mrákotách smrti, jste mými bratry, slyšel tajuplný, jemný hlas, hlas Života a Blaha.

Potom odebral se Ondřej do svého pokoje, rozsvítil si a vyhledal oblíbené knihy. Zabral se do nich a četl:

Tážete se mne, v čem spočívá hlavní podstata povahy Kristovy? Odpovídám vám: V Jeho přesvědčení o velikosti duše lidské. On viděl v člověku odlesk a podobu Boha a proto toužil po jeho vykoupení a miloval každého člověka, ať to byl kdokoliv, ať byly jakékoliv podmínky jeho života a povahy. Ježíš hleděl na lidi pohledem, který pronikal duševní stránku — tělo zmizelo před Ním.

On hleděl zdobným oděvem boháčovým i hadry chudásovémi přímo do duše člověka a nalézal tam uprostřed mraku nevzdělanosti a špiny hříchu nesmrtelnou přirozenost duchovní, zárodky síly a dokonalosti, které mohou růsti do nekonečna.

On viděl i v nejzvrhlejším člověku stvoření, jež se může přeměnit v světlého anděla. On cítil nejen to, ale i že v něm samém nebylo nic takového, čeho by nemohl každý člověk rovněž dosáhnouti.

Ondřej vzal papír a péro. To musím svému novému příteli čitelně opsati a zajisté to pochopí pan Václav, dodal, a úsměv ozdobil a zjasnil oduševnělou jeho tvář.

Než nedalo mu to. Zabral se dále do čtení a rozjímání a čtl: My na světě podobáme se dítěti, které vešlo do světnice, kde přednáší učeneček o své vědě. Dítě neslyšelo začátku přednášky, i odchází před jejím ukončením. Slyšelo to, ono, ale neporozumělo mnohému, co bylo slyšelo.

Veliká přednáška Boží se započala, mnoho věků před tím, než jsme začali svůj učební běh a bude trvati dále i tehdy, kdy dávno budeme v prach obráceni. Slyšeli jsme jen část přednášky a to ještě jsme většinu slyšeného neporozuměli.

Avšak třebaš nemnoho a mlhavě, přece jsme pochopili cosi velikého, slavnostního, velkolepého, posvátného, co svědčí o naší chápavosti.

Ondřej dočetl; duch jeho jasný prohlédal, duch jeho silný převládl nad hmotu a měl okamžiky, kdy zjevila se mu Pravda neobsáhlá jasně i zjevně, nikoliv ve fragmentu (zlomku), ale jako

poutníku, který vystoupil na vrchol hory, kde zří kraj celý, nesmírný ve svém majestátu, až kam oko dohlédne.

I měl vidění.

Spatřil přítele Václava. Ale jak zcela jinak se choval než nyní. Téměř zdálo se, že není to týž člověk, jen tvář, a ta tvář prozrazovala jeho osobnost. Utrpení však nebylo v jeho tváři, spíše ty rysy ukazovaly na spokojenost, sobectví, nadvinnost, ba tupost povahy samospravedlivého nedbance. Spokojený sám sebou, stačil sám sobě nedbaje potřeb svých bližních — a člověk, tento nešel sám. Vedle něho viděl ženu tváře trpící.

Rozháranost, nespokojenost a utrpení ukazovala tato tvář v plné míře. On však zdál se být lhostejným a netečným k utrpení tomuto, jehož příčinou byl on sám.

Však nechápal utrpení toto, nedbal, vše zdálo se mu tak prosté a jednoduché. Omezoval tuto ženu myslící, sám obmezenec nerozuměl jejím touhám, šlapal její ideály a mučil ji svými mělkými a plochými názory, maje za to, že živorenění na tomto světě: jídlo a pití je nejdůležitějším zaměstnáním člověka.

A žena ta zmučená, ztratila rovnováhu, — vzala si život! Jaký bídný a ubohý konec života tak mnohoslibného.

Obráz zjevu onoho zahalil se tmou.

Však pouze na okamžik a tu opět spatřil Ondřej přítele Václava. Však jaký rozdíl tváře! Utrpení zrcadlilo se v téže síle a moci, jak tomu bylo dříve u jeho manželky.

Život za život!

Léty přibývalo strádání, bídy, bolesti, až na-
dešel kritický okamžik. — — — A duše ne-
věděla, proč tolik bídy, proč tolik strádání a
vyšší „Já“ tonulo v takové temnotě, v takovém
mrazu a ledu, že toto vyšší „Já,“ bídného ubo-
žáka Václava, ztratilo svou vládu a víru v Boha
i sebe sama.

Stín ubohé manželky ploužil se v patách
za jeho kroky, a tak Václav nebyl nikdy spo-
kojený. I mládí jeho nebylo mládím radostným.
Neznámé touhy plnily hrud jeho smutkem. Ne-
věděl často sám co mu schází. Báł se něčeho
neznámého, smutek a sentimentálnost byly jeho
věčnými průvodčí.

Později zapíjel svůj smutek, neboť hledal rozptýlení ve společnosti frivolní a lehkovážné. Však pocit sklíčenosti se vracel.

Stín ubohé manželky ploužil se za ním.

A tak se stalo, že se oženil. Osud sám způsobil, že dostalo se duši zadostiučinění. Spojení toto bylo osudné, bylo kalichem naplněným žlučí, ze kterého bylo Václavovi pítí. Kolikrát mrštil nádobou tou o zem, kolikrát snažil se osudu uniknouti. Nic naplat, pítí musel ustavičně, neb míra nebyla naplněna, účet nebyl vyrovnán. —

Oddal se pítí a hýření, aby nemusel viděti a slyšeti. Upadal do bída hmotné i duševní. Brodil se bahnem až po samá ústa, však svědomí volalo, Bůh klepal! Soudce nespál.

Nešťastný Václav ztratil svůj směrný bod, upadal z výstřednosti do výstřednosti, klidu nemoha nikde nalézt.

Ohnivým písmem bylo psáno: „Neodejdeš odtud, dokud nezaplatíš!“ — „Klidíš, co jsi rozséval,“ a tak nadešel onen kritický okamžik, který měl býti zakončením tragickým životní tragédie.

Život za život. — Zjev pak zmizel.

IV.

Pan Václav pomalu došel domova.

„Prosím tě, človče, kde běháš? Práci necháš ladem ležeti a nestaráš se o nic!“ uvítala ho nevlídně manželka, nedbajíc duševního rozpoložení, jehož nechápala.

Nedal ji odpovědi. Mírně odpovědět neuměl, a hádati se neměl chuti. Jindy by v něm vzplátnul hněv, avšak nyní byl plně zaujat sám sebou.

Co činiti, jak věci uspořádati, myslil u sebe. Však žena pokračovala neodbytně dále: „Přijde domu jako kakabus, slova aby z něho tahal. Jinde má jistě hovoru nadbytek. Že práce stojí, že nechá objednávku nevyřízenou, to je mu lhostejno.“ Mluvila vždy tak, neoslovujíc ho přímo.

Bylo mu nanejvýš odporно slovům jejím naslouchati. Dovedla ho vždy tak rozčiliti, až vyvrcholili v hádku, někdy prudkou hádku. Mlčeti zdálo se mu býti zbabělým, mluvíti hloupým a bezúčelným. Tíse trpěti — směšnou docela věcí.

Dnes však bylo mu nějak jinak. Hádati se bylo mu odporно. Za každou cenu chtěl nalézt rozřešení svého postavení. Pohlédl jen zběžně na ženu a dítky, vyšel opět ven do chladné noci.

Nevěděl ani sám jak mu je v této chvíli. Nevěděl co hledá, byl tupý, bezmyšlenkovitý, jen jakási tíha ležela mu na hrudi, dusíc a rdousíc ho.

Chvillemi ubíhal s větrem o závod, chvillemi se zastavoval, a zase ta temnota v mozku, až posléze ucítil bolest srdce.

„Ne, nebude jiná, musím přijmouti to, co život dává,“ pravil s jakousi nevolí, „ano trp a nezoufej“ a zasmál se opět divoce. „Hu, příšerný život!“

A opět se rozehnal v bouřlivou noc. Líbilo se mu, že příroda sténá, že vítr hučí a že tvoří tak doprovod jeho zvrácené duši a její hudbě.

Znaven opřel se o silný strom.

„Kdo může mě nutiti, abych žil se ženou, která jest mi tak odpornou, z duše odpornou,“ myslil vzdorovitě u sebe. „Nikdo mě nesmí nutiti; že Bůh tomu chce? Nevěřím! A potom, vždyť On je prý láska. Vše si odporuje.“

A tu vyvstal obraz Ondřeje v jeho duševním soumraku. Vzpomněl jeho krásné, oduševnělé tváře, uslzených, dobrých očí a tu náhle zlomilo se něco v jeho nitru . . . ten člověk s ním cítil, pro něho samého — Václava cítil — neosobně,

pro lásku jinou, tu, která prýští ze soucitu, z dobra, z poznání Boha.

„Máte dítka?“ slyšel Ondřejovu otázku.

Václav zaplakal. Usedl u příkopu pod velkým stromem, vložil tvář do dlaní a plakal, dlouho plakal.

Viděl své dítka a pocit lítosti nad nimi zalínil nitrem jeho, chvíli litoval i sebe, ale náhle zastýděl se toho pocitu a z očí vyschly slze.

Vrátil se i pocit lítosti k ženě. Nemůže za to, nemůže za svou povahu. Duch její spí, nezná krásu a ideál, jakož i já ztratil víru v něj. I já ztratil víru v Otce laskavého, ale nikoliv na vždy. Ne, nedám si uloupiti drahý ten skvost, něžnou, vzácnou perlu. Budu trpěti, ale chci žíti. Budu zápasiti, učiti se trpělivosti a shovívavosti, ale chci doufati v nový život, příští život, který, dá Bůh, naleznu.

Václav povstal v novém odhodlání jako nový člověk.

V.

Jeden z velkých myslitelů napsal:

Vaše vědomí více pro vás znamená, než úsudek všeho vnějšího světa, neboť žijeme ve

svém vědomí nepřetržité a věčně. Vaše štěstí nebo neštěstí nezávisí na tom, jak druzí se chovají k vám, nýbrž na tom, jak vy se chováte k sobě. Napravujte sebe, a uděláte tím nejlepší věc, kterou můžete udělati sobě i jiným.

Jiný opět připomíná:

Žiješ-li s lidmi, nezapomínej toho, cos poznal v samotě. V samotě přemýšlej o tom, cos poznal z obcování s lidmi.

Bylo štěstím pro Václava, že poznal Ondřeje. Nesnadno by býval obstál, neboť byly-li úmysly jeho dobré, vždy jakoby zlý démon mařil všechno úsilí.

Byl shovívavějším ke své manželce; hlídal se, by dovedl vzdorovati všemu pohoršení. Bylo to veliké násilí na něm. A žena jeho, nechápajíc chování jeho, domnívala se v něm viděti neupřímného komedianta.

Věru, byl to krutý zápas se zlem, které mělo svůj nástroj ve slabých a vášnivých povahách lidí a citlivců.

Ironický úsměv pohrával někdy kolem rtů pana Václava. „Jsi ubožátko,“ pravil onen úsměv, „co bych s tebou rozmlouval? neporozumíš! Není

ti láno, abys rozuměla,“ to pravil ten úsměch, který jeho ženu dráždil.

Jak mohu svoji ženu milovati? Tak tázal se Ondřeje. „Necitím k ní lásky, neumím se přetvářeti. Jest mi odpornou každá myšlenka, že mám jednati jinak, než v nitru cítím.“

Nenávidíte jenom to, čeho i vy sami jste držitelem. Nejvíce a nejlépe umí milovati nevinné dítě.

Ach Bože, rozumím vám již, máte pravdu.

Po čase však poměry jejich se zlepšily.

Pan Václav věnoval se práci, soustřeďoval svých myšlenek v činnosti. A práce to byla, která ho vrátila životu.

Bída duševní, byvši zažehnána, vypudila bídu hmotnou. Přesně, poctivě, a důkladně práci dostalo se znenáhla ocenění, a po čase pracoval pan Václav i na kusech a dílech uměleckých. Však všude bylo znáti vliv ducha Ondřejova.

Člověk má žiti plně, říkal Václavovi, člověk má žiti přítomnosti, myšlenky mají se soustřediti na jeden bod a tu nutno cvičiti se! Jaký člověk, taková práce. Těkávy duch nesvede řádného díla.

A tak postavil před přítele Václava ideál, a tento ideál byl pak vůdčí hvězdou jeho.

Dobrý přítel nad zlato! A dobrý Ondřej byl šťasten úspěchem svým, podařilo se mu vrátiti člověka Nebi, které začíná již zde na zemi.

VI.

Uplynulo několik roků. — — Nu řajděme do přibytku Václava. Slunéčko smálo se na blaženou zemi, líbalo něžné květy sotva rozvité a všude bylo cítit Dech života, tajemstv žití.

Smálo se slunéčko i do bytu truhláře Václava. Vyhledalo jeho postel a ozlatilo jeho vybledlou tvář.

Jaký rozdíl tváře té od tváře bývalého člověka. Klid a odevzdanost bylo znáti v očích jeho i čistotu myšlenek. Zdálo se člověku, že vidí hlavu světcevu. Mírnost a pokora vyzařovaly z duše.

U nohou jeho klečela žena jeho, a proudy slz řinuly se jí z očí. „Miláčku můj,“ šeptaly rty a oči hleděly tak láskyplně do tváře muže, který v životě zoufale zápasil — až vybojoval i lásku sobě a yzkřísil tutěž i v ženě své. — „Miláčku

mů, řekni mně, že neodejdeš ty, který jsi ukázal mi život. Miluji tě, nedám si tebe vyrvat! Vid že neumřeš?“

„Však není smrti, drahá duše má. Věř, že sejdem se zas“ — pravil tiše Václav.

Na dvěře bylo tiše zaklepáno. Na vyzvání vstoupil Ondřej. Nemocný Václav blaženě se usmál a podával obě ruce příchozímu. Radost zářila mu s očí. Ondřeje zmocnilo se též pohnutí. Dvě ctnostné duše setkaly se. To mistr přišel, aby radoval se z požehnání Otcova.

Lidé stávají se znenáhla anděli a narostou jim křídla. Co radosti zažil Václav, když viděl dilo své korunováno zdarem. Manželka, ta žena bez lásky, bez víry, měnila se. Jako strom štěpený mění svoje ovoce, tak i ona zjemněla. Trpké a nezáživné ovoce stávalo se chutnějším, až stalo se sladkým. I sebezapírající Václav, tichý a odevzdaný, náhle se probudil — — v lásce ku své ženě. Však na krátký čas otevřelo se mu nebe a nový ráj. Celý svět nabyl jiných barev, když poznal tu mocnou, božskou lásku, která ho naplnila nikdy netušeným štěstím.

Jak zkrásněli ti dva lidé. Bylo cosi božského v jejich chování se k sobě. Andělé přistupovali k nim, aby jim sloužili. Tichounce chodila jeho manželka, úzkostlivě tlumíc kroky, aby dřimati mohl její Václav.

Jak draho musel dobytí sobě svůj život ze sféry zkázy, umírání a černé smrti!

To bída, živoření a všednost, ubíjela jejich lepší city vzájemné. Ó, vy duše zbědované, zbohatněte nejdřív v duši a budete bohatí i hmotně. Ne tím bohatstvím přepychu, ale bohatstvím citu, krásy i čistoty.

Duch Václava mohutněl, avšak tělo chřadlo. Duch byl jasný, silný, pochopil Boha. Šel za hvězdou. Narostla jemu křídla, ale tělo nestačilo tomu plamenu, a jako plameny tráví svou látku, tak i duchu nestačilo již tělo.

„Drahé duše mé,“ promlouval Václav „mým úsilovným přáním bylo poznati onu Hvězdu, která svítí celému lidstvu, onen Ideál, za nímž my všichni ubíráme se máme. Tou hvězdou spásy i svítící hvězdou na temné cesty našeho života jest Kristus sám.“

„Drahý, příteli můj, Ondřeji,“ mluvil dále „sám Bůh tě tenkrát vedl, když jsem zoufal, když stál jsem na pokraji strašlivé propasti a duše má ztrácela se v mrákotách. Ondřeji, můj přijmi dik za tvou lásku. Bůh, Otec náš dobrý dej ti svého požehnání.“

„A ty, ženo má, umírám, vím a cítím to. Úkol můj dokonán. Věřím, že ty silná a statečná, též jsi uvěřila a povedeš dítek našich za Hvězdou tou, za dokonalostí a poslušenstvím, že naučíš je pravému životu ve víře v Onoho, který je stále a všudypřítomný, neb nesmírné jsou zástupy duchů Jeho s Ním za jedno jsoucích nejen v nebesích, v neviditelné, ale i z části zde na zemi.“

„Ondřeji, můj dobrý příteli, ty zajisté pomůžeš a poradiš kde potřeby bude, pro lásku Ježíšovu.“

Dojati byli přítomní, neb cítili vánek z onoho světa, kam zraky i smysly nedosáhnou, a jenž jenom duchem a tušením pojmuti se nechá —

Pile a poctivost Václavova zanechala rodině tolik, že nebylo se báti ani nedostatku ani zby-

tečných starostí, zvláště, když synek ukazoval velikou schopnost a zájem vésti dílo otcovo dále.

Všednost a prázdnota chtějí zahubiti prachem svým vše čisté a vznešené, však dobrý hospodář bdí!

„Ó, duše má, nelekej se, pracuj a modli se! Vzpomeň, že nad mraky hvězdy svítí, že mraky se rozplynou a duchové jasní přistoupí, aby život vzkřísili.“

Opět sám!

Mé zjevení a vzpomínky pomalu mizí. Života vír pak šumí neklidným tokem svým. Nutno bojovati. I drahou perlu musím čistiti a otírati z nánosu prachu i pisku, aby zářná a čistá zůstala a ceny zachovala.

„Ó, ideále můj, Svatý Pane, Tys tou hvězdou, která svítí na temných cestách mých! A proto stal Jsi se synem člověka, by člověk nezahynul, ale měl život věčný.“ — —

U KOŘENE.

o myslíš, Jene, je omluvitelný hřích?“ Tak ptal se mladistvý Karel, veselý a nezpoutaný to duch. „Někdy možno omlouvat to, co pochází z nevědomosti, ale vědomé přestupování zákonů božích není možná omluviti,“ odpovídá vážný Jan. „Jest však též třeba býti vždy pozorna a na stráž, aby člověk nebyl spoután myšlenkou ničemnou, která způsobuje tak zvaný hřích či přestupek.“

„A vidíš, ja na to tvé mínění nic nedám! Žij, užívej, neohlížej se napravo ani nalevo, jen jdi podle své chuti a podle toho, čím vyplněno je srdce tvé. Nač takový uškrcený život?“ Smál se Karel. „Jestliže jsi četl a porozuměl myšlence Arcybaševa v románě „Sanin,“ pak chápeš onu směšnost povahy, či charakterů spoutaných, nepřirozených, malých, kteří ani plně a svobodně dýchatí nechtějí či neumí. K čemu takový krtčí život? Tvář stažena k modlitbě, trpělivosti, ohleduplnosti k spolublížním, rovněž takovým krtkům, co zatím tělo žádá bouřlivě svých práv.“

„Myslím, že nerozhoduje tu, co napsáno bylo v náladové chvíli“ odpovídal Jan. „Jestliže duše a tělo nejsou v dokonalé shodě, neznamená to, že by bujnost, nepravá svoboda měly býtí uvolněny.“

„Pravdou jest ovšem, že všechno nepřirozené neodpovídá upřímnému. Jak ale chceš jednou začít? Věčně nebudeš navštěvovat svých hospod, lehké společnosti, bujného veselí. Jednou zatoužíš po něčem jiném: Po příteli, či přítelce, který nebude povrchním nebo nesympatickým egoistou. Přijdou chvíle touhy, kdy ptáti se budeš: Proč žiji? Co jsou to ctnosti? V čem je smysl života? Na takové věci odpovídá jen hluboce založený duch a nikoliv lekkomyšlný požívač, neužitečný světu i lidstvu.“

„Nechápu, žes tak jednostranný“ odporoval Karel. „Hlásáte lásku k bližnímu, nesobeckost a podobné hlouposti a nesmysle. Již proto, že jsem se narodil, učinil jsem nároky své, které nemohu nazývat nesobeckými. Žiji, dýchám a tím vstupuji ve svůj život určitých nároků, které mně patří a jichž se nehodlám zbavit. Žiješ v samém rozumování, domníváš se být jiným a zatím nátěrem zůstáváš nadále tím, čím všichni

ostatní i ti nejmenší. Celistvost musí být patrna. Radost ze života neměním za pochmurné chvíle badání a vlastně přejímání náboženských příkazů. Aby lidé byli naprosto nesobeckými, nesměli by se ani naroditi, a mám pro toto tvrzení mnoho sociálních důvodů, kteréž nechci zde ani rozvíjet.“

„Všichni lidé mají svá práva na život,“ namítal mírně Jan, „a vše берeme z božích rukou. Nic jsme sobě na tento svět nepřinesli a domnívám se, že i nic odtud neodnesem, než to naše svědomí, které u někoho před smrtí zvláště v křeči se svíjí. Milý příteli, viděl jsem umírat nevěrce, který v poslední chvíli volal: „bojte se Boha!“ K čemu to? Není možno žít životem ignorace. Přijdou utrpení mnohá, ani nevíš jak, a mžikem zapomínáš pro bolest na radost. Právil jsi prve, že celistvost musí být patrna. Ano, je nutno žít plně, radovati se, ale radosti čistou, z poznání vyššího.“

„Snad se přece dohodnem,“ poušmál se Karel. „Myslím, že není vůbec hříchů. Jestliže zabije člověk člověka, tot jako hra v karty. Proč nebyl napadený opatrnější nebo silnější? Jest-li

že svůdník obloudí dívku, proč jemu věřila, a tak dále. Mnoho a mnoho dalo by se povídati, neboť každý nemající a silný dobývá na základě potřeb, které mají sídlo v nitru člověka. Člověk musí existovat za každých podmínek. Proč ten Bůh učinil ho takovým, proč dal mu žaludek a neučinil ho raději motýlem, aby byl živ z rosy a květů?“

„Složitá otázka vyžaduje rovněž složitou odpověď“ odvětil Jan, „a proto už z myšlenek a přání bývá souzen člověk, ne Bohem, nýbrž svým svědomím. Vzniklo-li přání uchvátiti peněz, bez ohledu na život bližního, vznikla-li touha po ukojení rozkoše, aby oblouzeny byly smyslové svedeného děvčete, tuť patrně, že již ony myšlenky jsou něčím darebným a trestuhodným. Každá myšlenka se nechá překonati jinou, lepší, silnější a dokonalejší, mluvíš-li o životě, jako o hře v karty. Tělo nepotřebuje tak mnoho, jak vyučují povrchní materialisté, a to co potřebuje, to umí dobrý člověk cestou přirozenou dobývati.“

„Nejsou též divoši lidmi?“ ptal se Karel. „Ti jistě nemají svědomí a neví co je dobré a co zlé?“

„Přece bys nechtěl disputovat s nevědomým divochem, který stojí dosud na nízké stupnici vývojové. On pro nevědomost, nemůže být souzen. Jeho dosud živočišná duše nerozeznává dobro a zlo. Nemyslím, že by lidstvo oddálilo se filosofii, domnívalo se, že cit a ctnost nemohou v cestě rozumu býti, než zbytečnou přítěží. Pak by ovšem měl vzdělaný člověk větší zodpovědnost, než divoch ubohý a nevědomý.“

„Považuji cit za slabost a ctnost za nesmysl, vlastně nevěřím ve ctnosti“ vykládal Karel tak svůj rozum.

„Nejsi schopen soucitu?“ tázal se Jan.

„Inu jsem, ale rozvažují-li věc blíže, zdá se mi to být jakousi slabostí“ namítal Karel. „Jest nám potřeba obrniti se před podobnými pocity, jako před nachlazením, chřipkou neb podobnými nemocemi. Soucit nemá účele, není-li dispoic, aby příčiny odvrátil.“

„Zdá se mi vždy, že držíš část pravdy, celek však že ti uniká. Soucit bez vůle pomoci bližnímu, jest ovšem slabostí. Vůle tato ovšem bez soucitů, jako písečná poušť nemůže dát vzniku bylinám. Mám dojem“, vykládal dále Jan, „ja-

koby lidé tvého druhu nebyli schopni ničeho jiného než souditi a čerpati jen sami ze sebe. Jest nám třeba vzoru světla, cíle nebo majáku, abychom nebloudili ve tmách. Bez lásky není spásy, pravil Kristus, a kdybys všeho dosáhnul: vědy, umění i slávy, vše to nebude ničím, lásky-li nebudeš mít. A soucit nemůže býti slabostí tam, kde vznikla současně myšlenka pomoci bytosti, která vzbudila onen soucit a potřebuje té pomoci. Praviš dále, že nevěříš ve ctnosti. Nemůže-li věřit ten, kdo čichu nemá, ve vůli květin? Jsou ctnosti, jichž člověk získává cestou za ideou, za myšlenkou státi se dokonalým.“ „Buďte dokonalí, jako Otec váš v nebesích“ praví písmo sv. Věřím, že člověk sám o sobě jest pln omylů a špatností, avšak porozuměli a povstal-li k boji, tu získává. Bez boje není vítězství. Pravils-li na počátku: žiji, užívám, i to můžeš nadále činiti, avšak s tím nutným doplňkem, aby i ostatní mohli totéž říci. Avšak ty nechceš viděti rozdílů. Nedbáš hladu ni mdloby menšího bratra a proto život takový, život polovičatý. Podals-li jen sklenici vody nejmenšímu z bratří svých — již pochopil jsi zákon nejvyšší:

„Milovati budeš!“ „Cožkoli jste tomu nejmenšímu učinili, mně jste učinili“ praví náš dokonalý Vůdce.“

„Mluvil jsi též o nárocích egoistických, již samým dětstvím vzniklých, ovšem, toť zřejmé; avšak zde stojí pečlivý otec, laskavá máti, jež Bůh ustanovil, aby nad dítětem bděli. I my dospělí máme Otce v nebesích. Cit náš to dobře tuší, a blaze duši, která tuší, že s ní láska Boží bdí, praví básník v onom svatém cítění.“ „Hledej a nalezněš!“

Máme každý z nás svůj zorný úhel na Boha, morálku, náboženství,“ namítal Karel, „a máme každý své mínění. Nejsem přítelem zděděných, nebo kopírovaných názorů. Chci se propracovati vlastní silou k správnému nazírání na lid a poměry lidstva, chci sám odkryti a poznati pravdu. Zkrátka, chci hleděti svým vlastním a ne cizím zrakem.“

„Ano, tot jiná písnička,“ pochvaloval si Jan. „Dříve jsi pravil: „Nevím, nevěřím, není citu, není hříchu atd.“ „Nyní však hodláš se propracovati vlastní silou k správnému nazírání na poměry a život lidstva. Radil bych ti, aby sis vzal

na pomoc práce a myšlenky geniů, duchů vyspělých, porovnej a zkoumej! Nejsi-li sám jasnovídcem, neznamená to, že by i jiní nemohli jimi býti. Jsou věci na nebi i na zemi, o nichž mnohý duch lidský ani zdání nemá.“

Nastala pomlčka Jana s Karlem.

Karel díval se oknem v pochmurný, březnový den, kde sníh s deštěm poletovaly, hnány jsouce větrem.

„Ve všem je život“ mluvil tiše jako pro sebe, Jan, pohlížeje v zamlklou krajinu pod okny se rozprostírající. Zdá se nyní, že tyto holé stromy nemají života, toto zamračené nebe nemá hvězd ni slunce. Tamo, šedé ty domy, jakoby spalý, a přece i holé stromy jsou v začátcích pučení a mízy. Za mraky a těžkými chmurami ukryto jest slunce, hvězdy, pravda zářivá a vítězná. I ty domy dnes tak šedé, zamlklé, oživeny budou zpěvem, smíchem dětí, neboť duch života přináší radost i pláč, spánek i probuzení, činnost i netečnost.

Hřích pak jest mrak temný, který zakryl slunka svit.

Stromy stály němý, oblaka plná vody a sněhu. Zem pak vpijela spousty tyto, zem černavá, sirá, tajemná. Jen lístky travičky nesměle ukazovaly svou svěží zeleň, jakoby tichou nadějí oblažiti chtěly studená srdce bez víry a lásky. První lístky, první známky života. Malé, drobné a sporé.

Však ve sklenicích boháčů bují květy nádhery a vůně, kam nešlehají větry. Tam chráněny jsou před slotou a psotou. A proto tolik vůně, vděku a radosti.

